

Wystawa „Europa w rodzinie. Ziemiaństwo polskie w dwudziestym wieku”, przygotowana przez pionierzy edukacyjne oddziałów Instytutu Pamięci Narodowej w Poznaniu i Warszawie oraz Polskie Towarzystwo Ziemiańskie opowiada o polskim ziemiaństwie i jego losach w dwudziestym wieku. Ekspozycja została zaprezentowana w senacie RP w maju (11-22.05.), w którym podczas tegorocznej Nocy Muzeów obejrzało ją około 6 tys. osób.

Europa w rodzinie

AGNIESZKA ŁUCZAK

IPN POZNAŃ

Wystawa ukazuje nie tylko rodzinne koneksje polskiej arystokracji z rodzinami europejskimi. Rodzina ziemiańska i majątek ziemski były często miejscem, do którego sprowadzano nowe rozwiązania cywilizacyjne i innowacje techniczne (np. specjalistyczne hodowle i uprawy) z kapitalistycznego Zachodu. Odbywało się to zwykle dzięki studiom młodych ziemian na uczelniach zachodnich, praktykom w majątkach na Zachodzie, kontaktom gospodarczym, podróżom zagranicznym. „Wyższe urodzenie pociąga za sobą przede wszystkim większe obowiązki, a nie tylko przywileje”, pisał w 1939 r. Wincenty Lutosławski. Ziemianie pełnili często rolę lokalnych liderów społecznych, przyczyniając się do rozwoju gospodarczego i kulturalnego swoich regionów.

„Europa w rodzinie” ukazuje także losy wielu ziemian po wybuchu II wojny światowej w 1939 r. W jej wyniku rodziny ziemiańskie zostały rozproszone po całym świecie – wielu z nich przebywa na emigracji do dziś ale to właśnie dzięki silnym więzom rodzinnym utrzymują nieustannie kontakt z krajem, i działają na jego rzecz.

Wystawa opowiada o polskim ziemiaństwie poprzez historię wybranych kilkunastu rodzin. Autorzy uznali, że tylko konkretne przykłady i konkretni ludzie uświadomią zwiedzającym, że była to grupa społeczna, której przedstawicieli można nazwać elitą, czyli w dzisiejszym rozumieniu tego słowa – lokalnymi liderami. Działania swoje prowadzili na wielu polach: gospodarczym, politycznym, charytatywnym czy kulturalnym. Niemal w każdej rodzinie

ziemiańskiej można znaleźć postaci zaangażowane w wydarzenia znane z podręczników historii, postaci które współtworzyły dzieje Polski i wpływały na ich bieg. Historia ziemiaństwa została opowiedziana przez rodziny Lanckorońskich, Czapskich, Janta-Połczyńskich, Jackowskich, Lutosławskich, Radziwiłłów, Kleniewskich, Pileckich, Raczyńskich i Fudakowskich. Przypomina wyznawany przez ziemian system wartości, wychowanie, styl życia.

Projekt wystawienniczy IPN i PTZ „Europa w rodzinie. Ziemiaństwo polskie w XX wieku” opowiada także o zniszczeniu tej grupy społecznej w latach 1939–1945 przez totalitaryzmy nazistowski i komunistyczny, o jej wywłaszczeniu po 1944 roku, w okresie Polski Ludowej oraz o stratach jakie nastąpiły wraz z likwidacją tej warstwy społecznej.

Jedną z planów poświęcono reformie rolnej z 1944 r. i jej konsekwencjom – konfiskacie majątków oraz zniszczeniu zabytkowych dworów i pałaców w okresie PRL i III RP. Wystawa będzie ukazywana w kolejnych miejscach w kraju i za granicą. **K**